

УДК 821.131.1.09Петрарка(082.22)+82(474.5/476ВКЛ).09»15»

УПЛЫЎ ТВОРЧАСЦІ Ф. ПЕТРАРКІ НА ЛІТАРАТУРУ ВКЛ XVI СТАГОДДЗЯ

У. І. Чарота

кандыдат філалагічных навук, дацэнт, старшы навуковы супрацоўнік аддзела беларускай літаратуры XX і XXI стст.

Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры

Нацыянальная акадэмія навук Беларусі

Артыкул прысвечаны праблеме рэцэнцыі творчасці Ф. Петраркі літаратурай ВКЛ XVI ст. Высветлена, што засваенне яго літаратурнай спадчыны адбывалася ў форме цытавання (паэма «*Wiek Ludzki*» (1584) С. Кулакоўскага, «Адказ клірыка Астрожскага Іпацію Пацею» (1598)). Названыя аўтары надавалі вытрымкі на польскай і царкоўнаславянскай мовах з лацінамоўных твораў Ф. Петраркі (трактат «*De remediis utriusque fortunae*» і ліст [XIX]. «*Fran. Petrarca amico, S. Periculum egresso gratulatur & ut caveat hortatur*» («*Evasisti, erupisti, enatasti, evolasti...*»)). Пытанне, адкуль цытаты транзілі ў творы С. Кулакоўскага і клірыка Астрожскага: непасрэдна з выданняў літаратурнай спадчыны італьянскага пісьменніка або праз крыніцы-пасрэдніцы, застаецца адкрытым.

Ключавыя словы: рэцэнцыя, цытата, С. Кулакоўскі, «*Wiek Ludzki*», «Адказ клірыка Астрожскага Іпацію Пацею» (1598).

Уводзіны

Да найбольш значных з’яў сусветнага мастацтва слова належаць, бясспрэчна, творы Франчэска Петраркі (італ. Petrarca Francesco, лац. Petrarca<h>a Franciscus; 1304–1374). Яго заслугі перад еўрапейскай культурай і яго ўнёсак у скарбніцу сусветнай літаратуры цяжка пераацаніць. Спадчына гэтага італьянскага гуманіста асэнсоўваецца даследчыкамі ўсяго свету ў розных аспектах, уключаючы прысутнасць у нацыянальных літаратурах. Дадзены артыкул мы вырашылі прысвяціць даследаванню праблемы рэцэнцыі творчасці Франчэска Петраркі літаратурай Вялікага Княства Літоўскага ў XVI ст. і высветліць, у якіх формах адбывалася засваенне спадчыны італьянскага пісьменніка ў названы перыяд і да якіх менавіта яго твораў звярталіся мастакі слова ВКЛ.

Асноўная частка

Адразу ж адзначым, што некаторыя даследчыкі бяздоказна сцвярджалі, што Фран-

цыск Скарына і Мікола Гусоўскі былі знаёмы з паэзіяй ўрадженца Фларэнтынскай рэспублікі. Відаць, на іх меркаванні ў значнай ступені паўплывала тое, што і беларускі першадрукар, і паэт-лацініст некаторы перыяд свайго жыцця правялі ў Італіі.

Напрыклад, гісторык і публіцыст Адам Станкевіч у манаграфіі «*Doktar Franciśak Skaryna – pieršy drukar białaruski (1525–1925)*» пісаў: «*Nieśmiarotny Dante, ślaŭny Petrarka, Bokkačio i inś. wialikija paety – patryjoty soniečnaj Italii, pradwieśniki humanizmu, twarcy nieśmiarotnych literaturnych tworau u żywoj narodnaj mowie, byli dobra wiedamy Skarynie i ślużyli bahatymi ūzorami da jaho kulturna-praświetnaj dziejalnaści*» [1, с. 17], аднак ён не патлумачыў, на падставе чаго прыйшоў да такіх высноў. У манаграфіі «*Николай Гусовский*» (1984) літаратуразнавец Я. І. Парэцкі спачатку адзначае: «На наш погляд... аўтар паэмы пра зубра мог чэрпаць... і з твораў Дантэ, Петраркі, Бакача, якімі захапляліся светлыя розумы таго часу» [2, с. 29] (тут і далей пераклад з рускай, польскай, лацінскай моў на беларускую наш. – У. Ч.). А далей на гэты конт у яго яшчэ больш катэгарычныя сцвярджэнні: «У любым выпадку, не дыдактычная паэзія, а такія творы, як “Боская камедыя” ці санеты Петраркі, узбагачалі ўяўленне, спрыялі роздумам Гусоўскага аб людзях і іх лёсах» [2, с. 30]; «Геній такіх творцаў, як Дантэ, Петрарка, натхніў паэта на пераасэнсаванне з’яў і падзей навакольнага свету» [2, с. 38]. Сваю думку, што паэт-лацініст XVI ст. «мог чэрпаць» з твораў Ф. Петраркі, Я. І. Парэцкі абгрунтоўвае наступным: у «Песні пра зубра» аўтар «...выказаўся з’едліва адносна “непадкупнасці” папы Адрыяна VI, верагодна, таму, што пранікся антыпапскай традыцыяй Дантэ і Петраркі» [2, с. 34]. Як ні dziўна, толькі гэтага Я. І. Парэцкаму аказалася дастаткова, каб сцвярджаць пра знаёмства М. Гусоўскага са спадчынай аўтара «*Канцаньер*». Іншых доказаў у яго кнізе няма.

Больш прадметную гаворку пра прысутнасць твораў Франчэска Петраркі на беларускіх землях і рэцэпцыю яго літаратурнай спадчыны можна весці на матэрыяле пазнейшага часу.

Так, у 1584 г. была надрукавана без указання месца выдання і выдаўца паэма «Wiek Ludzki. Albo krotkie opisanie wieku człowieka. Jako jest odmienny / pelen rozmaitych affektow y przyrodzonych przymiotow / a co za powinności człowiekowi / w każdym stanie iego są z mędrcom naznaczone» [3, к. 1] («Век чалавечы, альбо Кароткае апісанне чалавечага веку: які ён зменлівы, поўны разнастайных пачуццяў і прыродных уласцівасцей, і якія павіннасці чалавеку ў кожным яго стане мудрацы прыпісваюць» (пер. з пол. А. Бразгунова) [4, с. 289]) Станіслава Кулакоўскага (Kołakowski Stanisław; другая палова XVI ст. – пасля 1612). Гэты твор айчынныя літаратуразнаўцы прылічваюць да яскравых узораў маральна-дыдактычнай паэзіі Вялікага Княства Літоўскага [4, с. 29–30; 5, с. 292]. Даследчык С. В. Кавалёў выказаў

цалкам лагічнае меркаванне наконт таго, што паэма выйшла з друку ў Вільні, таму што там убачылі свет і тры наступныя кнігі С. Кулакоўскага («Wóz niebieski albo Elegie o trzech cnotach teologicznych i czterech kardynalnych» (1586), «O prawdziwey szczęśliwości y błogosławieństwie» (1593), «Cathemerinon Księstwa Śluckiego z żaobliwym lamentem na pośpieszną śmierć sławnej pamięci książąt śluckich: Jerzego, Jana Siemiona y Aleksandra, ostatnich dziedziców» (1593)) [5, с. 293, 303]. Няма патрэбы спыняцца і тлумачыць, пра што апублікаваны ў 1584 г. паэтычны твор, бо яго назва гаворыць сама за сябе. З загалоўка вынікае таксама, што ў паэме аўтар карыстаўся вопытам «мудрацоў» і абапіраўся на іх выказванні, разважаючы пра розныя перыяды жыцця чалавека.

Так, напрыклад, пішучы пра «маладосць, падобную да лета» [3, к. 6], у другой частцы твора С. Кулакоўскі прыгадвае выпадак са старажытнагрэчаскім філосафам Сакратам, калі ён сказаў юнакам паглядзецца ў люстэрка і пасля гэтага павучаў іх:

*...ieśli kto ma śliczną piękność /
Żeby się starał aby iey nie szpecila złość /
Ale żeby się y zwnątrz przyozdabiał cnotą /
Która iego urodzie będzie szatą złotą.
A ieśli zaś kto szpetny / więc swą nie urodę /
Zdobić cnotą / nauką / poki ma pogodę*
[3, к. 6v].

*...той, хто мае пекнасць прыгажосці,
Хай яе не паскудзіць брудам лютай злосці,
А знутры пекнасць цела цнотай аздабляе,
І яна – нібы шаты золатам – заззяе;
Непрывабны адчаю хай не паддаецца,
А да цноты й навукі як мага імкнецца*
(Пер. А. Бразгунова) [4, с. 307].

Далей ідуць наступныя радкі:

*Czego tu y Petrarcha poświadcza statecznie /
chwaląc ozdobę cnoty z nauką społecznie /
Mówiąc : Lepiej iest gładkim stać się niż urodzić /
Bo gładkość zwierchnia zwykła wielu w błąd zawodzić :
A zwłaszcza białogłowy / w obyczaiu maią /
Że w piękności tej zwierchney szczęście pokładaią.
Lecz trwalsza iest ozdoba którą cnota rodzi /
Bo ta w sławę pocziwą / y w Niebo nas wwodzi* [3, к. 6v–7].

Падрадкоўны пераклад:

Што яму і Петрарка пацвярджае пастаянна,
Услаўляючы маральную чысціню разам з навукай,
Кажучы: Лепей прыгожым зрабіцца, чым нарадзіцца,
Бо прыгажосць знешняя звычайная многіх у зман уводзіць.
А асабліва жанчыны звычай маюць,
Што ў прыгажосці гэтай знешняй шчасце бачаць.
Але больш трывалая прыгажосць, якую дабрадзеінасць нараджае,
Бо яна да добрай славы і ў Неба нас вядзе.

У выніку пошукавай працы і аналізу тэкстаў на італьянскай і лацінскай мовах, якія складаюць літаратурную спадчыну Франчэска Петраркі, мы прыйшлі да высновы, што тут аўтар маральна-дыдактычнай паэмы «Век чалавечы...» спасылаецца на напісаны на лацінскай мове трактат у форме дыялогаў «De remediis utriusque fortune» («Пра сродкі супраць зменлівасці лёсу»; 1366). Доказам гэтаму, у прыватнасці, служыць даслоўная вытрымка з названай працы італьянскага мысліцеля: *frasea de Lepiey iest gladkim stać się niż urodzić* – не што іншае, як польскамоўны эквівалент выслоўя пачынальніка гуманістычнай культуры Адраджэння, якое ў арыгінале гучыць наступным чынам: «*Pulchrius est pulchrum fieri quam nasci*» (Lib. II, Dialog. I. «De deformitate corporis») [6, р. 126] (Літаральны пераклад: «Лепей прыгожым зрабіцца, чым нарадзіцца» (Кн. 2, Дыялог 1. «Пра непрыгожасць цела»)). У кантэксце ўсёй рэплікі Розуму (Ratio) на пытанне Смутку (Dolor), чаму прырода стварыла яго непрыгожым, сэнс гэтага выказвання становіцца больш зразумелым: Ф. Петрарка аддае перавагу набытай унутранай прыгажосці, а не прыроднай знешняй. Ён сцвярджае, што краса душы застаецца з чалавекам у старасці, падчас хваробы, у труне, у магіле («...ea forma... tecum esset in senio, in grabatulo, in feretro, in sepulchro...» [6, р. 126]). Гэтая ж думка гучыць і ў другім дыялогу першай кнігі «De forma corporis eximia» («Пра надзвычайную прыгажосць цела»), дзе Ф. Петрарка сцвярджае: «...animae pulchritudo multo suavior certiorque quam corpori... Illam optare, illi operam impendere dignum erat, quam nec dies longa detereret, nec morbus extingueret, nec mors ipsa...» [6, р. 9] (Пераклад: «...прыгажосць душы намогала больш прывабная і трывалая, чым цела... Варта яе жадаць, для яе [дасягнення] намаганні прыкладаць, якую ні час не сатрэ, ні хвароба не знішчыць, ні сама смерць...»). У трактаце «Пра сродкі супраць зменлівасці лёсу», як і ў іншых творах, італьянскі гуманіст запэўнівае, што «...няма нічога больш слаўнага, чым дабрадзеінасць...» («...gloriosum nihil nisi virtus...» [6, р. 126]), і што праз дабрадзеінасці, якія аздабляюць душу, адкрываецца шлях да яе ўзвышэння («...honestandi animi materiam assurgendique aditum per virtutes aperit» [6, р. 126]).

На думку Ф. Петраркі, знешняя ж прыгажосць толькі перашкаджае тым, хто імкнецца трымацца дабрадзеінасці і хоча ўзнесціся душою ўвысь («Habes velum oculis, laqueum pedibus, alis viscum, haud facile seu

vera discernere, seu virtutem sequi poteris, seu in altum evolare animo...» [6, р. 9]); «...мімалётны і кволы дар прыроды, мала каму яна прынесла карысць, многіх прывяла да пагібелі, нікому не была дадзена для шчасця і сапраўднай славы» («*Forma fugax & fragile naturae donum, paucis ad utilitatem, multis ad perniciem, nulli ad salutem veramque gloriam data est*» [6, р. 125]); «Многім прыгажосць шкодзіць, усім прыносіць клопаты, а некаторых... у грэх уводзіць» («*Multis forma nocuit, cunctos exerceuit, quosdam... in culpam trusit*» [6, р. 126]).

Як можна заўважыць, стаўлеўне да знешняй і ўнутранай прыгажосці ў Ф. Петраркі і С. Кулакоўскага падобнае. Прымаючы пад увагу наяўнасць цытаты з трактата «Пра сродкі супраць зменлівасці лёсу» ў паэме «Век чалавечы...», лагічна будзе дапусціць, што гэтае супадзенне канцэпцый прыгожага ў чалавеку абодвух аўтараў не выпадковае, а вынік знаёмства мясцовага аўтара з творам італьянскага гуманіста. Тады атрымліваецца, што аўтар паэмы запазычыў з трактата італьянца тэа думкі, якія адпавядалі яго ўласным поглядам, і перадаў іх сваімі словамі. Заўважым: на падставе працытаваных вышэй радкоў з паэмы «Век чалавечы...» не ўяўляецца магчымым вызначыць, якое выданне трактата «Пра сродкі супраць зменлівасці лёсу» магло быць у С. Кулакоўскага і ці чытаў ён гэтую працу італьянскага мысліцеля ў арыгінале або ў перакладзе (на момант публікацыі маральна-дыдактычнай паэмы ў 1584 г. твор Ф. Петраркі быў ужо надрукаваны па-чэшску, па-французску, па-нямецку, па-італьянску, па-іспанску).

Здавалася б, на гэтым у даследаванні дадзенага факта рэцэпцыі можна было б паставіць кропку. Аднак, ведаючы, што цытаты з твораў італьянскіх пісьменнікаў часам траплялі ў творы мясцовых аўтараў праз крыніцы-пасрэдніцы [гл. напр.: 7, с. 47–48], мы дапусцілі падобную сітуацыю і ў гэтым выпадку. Ці не мог С. Кулакоўскі азнаёміцца з фрагментам трактата «Пра сродкі супраць зменлівасці лёсу» праз якую-небудзь маральна-дыдактычную працу або фларылегій (зборнік выпісак з твораў антычных і сярэднявечных аўтараў)?

Нашу ўвагу прыцягнуў трактат «*Vita honesta, sive virtutis: quomodo quisque vivere debeat, omni aetate, omni tempore, et quolibet loco, erga Deum et homines*» («Сумленнае жыццё, або цнатлівае: як кожны павінен жыць у кожным узросце, ва ўсе часы і ў любым месцы ў адносінах да Бога і людзей»; Кёльн, выд. 1527) Германа Шотэна (ням. Hermann Schotten,

лац. Hermannus Schottennius Hesus; каля 1503–1546). Да 1584 г. гэтая праца перавыдавалася ў розных гарадах Заходняй Еўропы больш за дзесяць разоў. Акрамя таго, з 1541 да 1555 г. у Кракаве ўбычылі свет шэсць выданняў трактата Германа Шотэна на лацінскай мове, а ў канцы XVI ст. з’явіўся і яго пераклад на польскую мову [8, s. IV–V]. У раздзеле «De Adolescentia» («Пра маладосць») чытаем: «Nam ut inquit Fran: Petrarcha, in li. de adversa fortu. Pulchrius est pulchrum fieri, scilicet scientia & virtute: quam pulchrum nasci, scilicet corpore» [9, p. 38–39]. Як бачым, Герман Шотэн указвае крыніцу, а словы Петраркі дапаўняе сваімі тлумачэннямі: «Лепей прыгожым зрабіцца, г. зн. навучай і дабрадзейнасцю, чым нарадзіцца, г. зн. целам». Наогул мы заўважылі, што ў «Другой частцы веку чалавечага» С. Кулакоўскі спасылаецца на тых жа «мудрацоў», да якіх апелываў і аўтар «Vita honesta, sive virtutis» у раздзеле «De Adolescentia»: 161–165 радкі з «Паслання да Пізонаў» («Навука паэзіі») Гарацыя (Квінт Гарацый Флак; 65–8 да н.э.); словы з камедыі «Дзяўчына з Андраса» («Андрыянка») Тэрэнцыя (Тэрэнцій Публій Афр; каля 195–159 да н.э.); выслоўе старажытнагрэчаскага філосафа Фалеса (Талеса) з Мілета (каля 625 – каля 547 да н.э.); «Геркулесаў прыклад», прыведзены Цыцэронам (Марк Тулій Цыцэрон; 106–43 да н.э.) у першай кнізе трактата «Аб абавязках»; 139 радок з паэмы «Сродкі ад кахання» («Лекі ад кахання») Авідзія (Публій Авідзій Назон; 43 да н.э. – каля 18 н.э.); 435–439 радкі з 12-й кнігі гераічнай паэмы «Энеіда» Вергілія (Публій Вергілій Марон; 70–19 да н.э.) [9, p. 37–41]. Акрамя таго, Герман Шотэн згадвае празвычай рымлян (пра нашэнне на шыі булы ў дзяцінстве, прэтэксты (аб’ямаванай пурпурам белай тогі) хлопчыкамі), піша пра тое, якія настаўленні юнакам даваў Сакрат, што «...толькі вучоныя і мудрыя па-сапраўднаму багатыя» [9, p. 36, 39] і г.д. На наш погляд, гэтага больш чым дастаткова, каб выказаць здагадку, што пры стварэнні маральна-дыдактычнай паэмы «Век чалавечы...», прынамсі другой яе часткі, С. Кулакоўскі карыстаўся адным з выданняў трактата «Vita honesta, sive virtutis» Германа Шотэна.

У дадзеным выпадку, на нашу думку, немагчыма даць адназначны адказ на пытанне, адкуль цытата з «De remediis utriusque fortunae» («Пра сродкі супраць зменлівасці лёсу») Ф. Петраркі трапіла ў паэму С. Кулакоўскага: непасрэдна з трактата італьянскага пісьменніка або праз якую-небудзь крыніцу-пасрэдніцу, у тым ліку не выключана, што і

праз адно з выданняў працы Германа Шотэна.

Завяршаючы размову пра рэцэпцыю творчасці Ф. Петраркі літаратурай ВКЛ у XVI ст., згадаем, што ў такім помніку палемічнай рэлігійнай літаратуры, як «Отпись (Отвѣтъ) на Листъ въ Божѣ велебного отца Ипатія, Володимерского і Берестейского епископа, до ясне освещеного княжати Костентина Острожского, воеводы Киевского – О залецанью и прехваляньню Восточной церкви з Заходным костелом унѣи або згоды, въ року 1598 писанный», клірык Астрожскі, каб апісаць жахлівае ў маральным і духоўным планах становішча спраў у Католическай царкве, падае пераклад на царкоўна-славянскую мову ўрыўка з ліста [XIX]. «Fran. Petrarcha amico, S. Periculum egresso gratulatur & ut caveat hortatur» («Evasisti, erupisti, enastasi, evolasti...») (са зборніка «Liber sine titulo» або «Liber sine nomine»); «Пытаемо: на когò, съ плачѣмъ пишучи, нарекаль оный вѣшь славный писарь [«Петрарха въ книгахъ листовъ». – У. Ч.] в’ тѣе словѣ: “и хтожь охолодитъ утисненый свѣтъ, хтò до першого стану приведеть утисненное мѣсто? Хтò преврòтный обычай напратить, хтò распорошòные овцы згромòдитъ, хтò пастыри блудячіе скараѣеть, хтò наведеть, хтò натягнеть до клòбы своей? И не бòдетъ же концѣ своволентству и злòстямъ”» [10, стб. 426].

Заклучэнне

Такім чынам, мы высветлілі, што некаторыя даследчыкі бяздоказна сцвярджалі, што Францыск Скарына і Мікола Гусоўскі былі знаёмы з літаратурнай спадчынай Франчэска Петраркі. Відаць, іх меркаванні грунтаваліся перш за ўсё на тым, што і беларускі першадрукар, і паэт-лацініст некаторы перыяд свайго жыцця правялі ў Італіі. Калі гаварыць пра канкрэтныя факты рэцэпцыі творчасці італьянскага гуманіста, то ў канцы XVI ст. яе «засваенне» адбывалася ў форме цытавання (паэма «Wiek Ludzki» (1584) С. Кулакоўскага, «Адказ клірыка Астрожскага Іпацію Пацею» (1598)). Звернем увагу на тое, што названыя аўтары падавалі вытрымкі на польскай і царкоўнаславянскай мовах з лацінамоўнай спадчыны Франчэска Петраркі (трактат «De remediis utriusque fortunae» і ліст [XIX]. «Fran. Petrarcha amico, S. Periculum egresso gratulatur & ut caveat hortatur» («Evasisti, erupisti, enastasi, evolasti...»)). Пытанне, адкуль цытаты трапілі ў творы С. Кулакоўскага і клірыка Астрожскага: непасрэдна з выданняў літаратурнай спадчыны італьянскага пісьменніка або праз крыніцы-пасрэдніцы, застаецца адкрытым.

СПІС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ

1. *Stankiewicz, Ad.* Doktor Franciśak Skaryna – pierŝy drukar biełaruski (1525–1925) / Ad. Stankiewicz. – Wilnia : Wyd. «Krynicy», 1925. – 59 s.

2. *Порецкий, Я. И.* Николай Гусовский / Я. И. Порецкий ; науч. ред. З. Ю. Копынский. – Минск : Наука и техника, 1984. – 92 с.

3. *[Kolakowsky, S.J.]* Wiek Ludzki. Albo krotkie opisanie wieku czlowieczego. Jako jest odmienny / pełen rozmaitych affektow u przyrodzonych przmiotow / a co za powinności czlowiekowi / w kaŝdym stanie tego są z mędrcom naznaczone / [S. Kolakowsky]. – [B.m. : b.w.], 1584. – [10] k.

4. Славянамоўная паэзія Вялікага Княства Літоўскага XVI–XVIII стст. / НАН Беларусі, Ін-т мовы і літ. імя Якуба Коласа і Янкі Купалы ; [уклад., прадм. і камент. А. У. Бразгунова ; рэдкал.: В. А. Чамярыцкі (старшыня) і інш.]]. – Мінск : Беларус. навука, 2011. – 901 с. – (Помнікі даўняга пісьменства Беларусі).

5. *Кавалёў, С.* Шматмоўная паэзія Вялікага Княства Літоўскага эпохі Рэнесансу : [манагр.] / С. Кавалёў. – Мінск : Кнігазбор, 2010. – 375 с.

6. *Petrarcha, F.* Opera quae extant omnia : [in 4 t.] / F. Petrarcha [Petrarca]. – Basileae : excud. Henrichus Petri, [1554]. – [14] f., 1375, [84] p.

7. *Чарота, У. І.* Італьянская літаратура на беларускіх землях у XVI–XX стагоддзях / У. І. Чарота ; НАН Беларусі, Цэнтр даслед. беларус. культуры, мовы і літ., Ін-т літаратуразнаўства імя Янкі Купалы ; [наук. рэд. С. С. Лаўшук]. – Мінск : Беларус. навука, 2025. – 158 с.

8. *Schotten, H.* O cnocie, abo żywocie czlowiekowi przystojnym / H. Schotten ; wydał S. Ptaszycki. – W Krakowie : W Druk. C. K. Univ. Jagiellońskiego, 1891. – VII, 95 s.

9. *Schottennius Hessus, H.* Vita honesta, sive virtutis quomodo quisque vivere debeat,

omni aetate, omni tempore, et quolibet loco, erga Deum et homines / H. Schottennius Hessus. – Cracoviae : Apud Hieronymum Scharffenberg, 1549. – [95] s.

10. Русская историческая библиотека, издаваемая Археографической комиссией : [в 39 т.]. – Пб. : [Сенат. тип.], 1872–1927. – Т. 19 : Памятники полемической литературы в Западной Руси. Кн. 3 / [сост. и изд. под ред. П. Гильдебрандта]. – 1903. – XIII с., 1308 стб., 104, 91 с.

Паступіў у рэдакцыю 06.10.2025 г.

Кантакты: vladimir.charota@gmail.com
(Чарота Уладзімір Іванавіч)

Charota U. I. THE INFLUENCE OF F. PETRARCH'S WORKS ON THE LITERATURE OF THE GRAND DUCHY OF LITHUANIA IN THE 16TH CENTURY

The article is devoted to the problem of reception of Petrarch's works in the literature of the Grand Duchy of Lithuania in the 16th century. It has been found out that the assimilation of his literary heritage occurred in the form of quotations (the poem «Wiek Ludzki» (1584) by S. Kolakowski, «The Response of Cleric Ostrozhszki to Hypatius Pociej» (1598)). These authors provided excerpts in Polish and Church Slavonic from the works written by Petrarch in Latin (the treatise «De remediis utriusque fortunae» and letter [XIX]. «Fran. Petrarcha amico, S. Periculum egresso gratulatur & ut caveat hortatur» («Evasisti, erupisti, enatasti, evolasti...»)). The question of whether the quotations entered the works of S. Kolakowski and Cleric Ostrozhszki directly from the editions of the Italian writer's literary heritage or through intermediary sources remains open.

Keywords: reception, quotation, S. Kolakowski, «Wiek Ludzki», «The Response of Cleric Ostrozhszki to Hypatius Pociej» (1598).